

Sygn. akt I ACa 879/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Michał Kłós

Sędziowie: SA Bożena Wiklak

SO (del.) Marta Witoszyńska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa - Dyrektora Izby Celnej w Ł.**

przeciwko **J. K. (1) i P. K. (1)**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 4 kwietnia 2016 r. sygn. akt II C 27/15

1. oddała apelację;

2. zasądza od J. K. (1) i P. K. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 879/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2016 roku Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie z powództwa Skarbu Państwa – Dyrektora Izby Celnej w Ł. przeciwko J. K. (1) i P. K. (1) o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. **uznał za bezskuteczne w stosunku do Skarbu Państwa – Dyrektora Izby Celnej w Ł. w zakresie wiarytelności wynikających z tytułów wykonawczych 36- (...)/OS.3/816D, 36-885/2012/OS. (...) oraz 36 (...).472. (...).2015.OS.3/ 816D czynności prawne:**

A. **umowę darowizny praw:**

a. **własności nieruchomości położonej w D. W., gminie Z., oznaczonej jako działka (...), objętej księgą wieczystą Kw (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Zgierzu,**

b. **użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), oznaczonej jako działki (...), objętej księgą wieczystą Kw (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Zgierzu,**

c. użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), oznaczonej jako działki (...), objętej księgą wieczystą Kw (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Zgierzu,

d. **własności nieruchomości położonej w G., gminie G., objętej księgą wieczystą Kw (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Grójcu,**

zawartą przez P. K. (2) i J. K. (1) w dniu 23 marca 2010 roku przed notariuszem T. Ś., rep. A Nr 1977/2010;

B. umowę stanowiącą aneks do częściowego podziału majątku zawartą przez J. K. (2) i P. K. (2) w dniu 13 maja 2013 roku przed notariuszem T. Ś., rep. A Nr 2684/2013;

C. umowę darowizny praw:

a. **własności nieruchomości położonej w D. W., gminie Z., oznaczonej jako działka (...), objętej księgą wieczystą Kw (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Zgierzu,**

b. **użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), oznaczonej jako działki (...), objętej księgą wieczystą Kw (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Zgierzu,**

c. **użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), oznaczonej jako działki (...), objętej księgą wieczystą Kw (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Zgierzu; zawartą przez P. K. (1) i J. K. (1) w dniu 28 stycznia 2011 roku przed notariuszem W. J., rep. A Nr 745/2011;**

2. umorzył postępowanie w pozostałym zakresie;

3. zasądził od J. K. (1) i P. K. (1) solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – Dyrektora Izby Celnej w Ł. kwotę 7.200 zł (siedem tysięcy dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

4. nie obciążył J. K. (1) i P. K. (1) obowiązkiem zwrotu kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy oparł powyższy wyrok na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Na dzień zamknięcia rozprawy P. K. (2) posiadał zaległości podatkowe w podatku akcyzowym, stwierdzone wystawionymi przez Dyrektora Izby Celnej w Ł. tytułami wykonawczymi o numerach: 36- (...)/OS.3/816D z dnia 11.05.2012r. (za miesiąc sierpień 2006r.), 36- (...)/OS.3/816D z dnia 11.05.2012r. (za miesiąc październik 2006r.) oraz 36 - (...).472. (...).2015.OS. (...) z dnia 8 lipca 2015 roku (za miesiąc grudzień 2006r.). Zadłużenie P. K. (2) na podstawie tych tytułów wykonawczych na dzień 19 stycznia 2016r. wyniosło łącznie 483.001,06 zł.

Pozostałe zaległości podatkowe uległy przedawnieniu w toku toczącego się postępowania, w tym należności objęte tytułami wykonawczymi:

- (... - (...))3150-942/OS.3/S/11 (z dnia 31.08.2011r.), (... - (...))3150- (...)OS.3/ (...) (z dnia 23.11.2011r.), (... - (...))3150-580/OS.3/ (...) (z dnia 23.11.2011r.) - z końcem 2014r.,
- 36- (...)/OS.3/816D (z dnia 03.01.2011r.), 36- (...)/OS.3/816D (z dnia 08.02.2012r.), 36- (...)/OS.3/816D (z dnia 09.02.2012r.) – z dniem 11 kwietnia 2015r.,
- 36- (...) (z dnia 13.02.2012r.) – z dniem 13 marca 2015r.,
- 36- (...) (z dnia 11.05.2012r.) - z końcem 2015r.

Toczące się na podstawie tych tytułów wykonawczych postępowania egzekucyjne zostały umorzone.

P. K. (2) posiadał także zaległość objętą tytułem wykonawczym nr 36- (...) / OS.3/816D za miesiąc listopad 2006r. W dniu 27 kwietnia 2015r. Urząd Skarbowy w Z. przekazał na poczet zaległości kwotę w wysokości 34.161,82 zł. Została ona zaliczona na poczet zaległości objętych tytułami wykonawczymi nr 36- (...) / OS.3/816D (nastąpiło całkowite uregulowanie zadłużenia) oraz nr 36- (...) / OS.3/816D (nastąpiło częściowe uregulowanie zadłużenia).

W dniu 8 lipca 2015r, został wystawiony nowy tytuł wykonawczy w oparciu o decyzję Dyrektora Izby Celnej w Ł. z dnia 30 kwietnia 2015r., znak (...) - (...) (...) - (...), obejmujący zaległości w podatku akcyzowym za miesiąc grudzień 2006 r. W miejsce dotychczasowego tytułu wykonawczego nr 36- (...) / OS.3/816D (opiewającego na kwotę należności głównej 19.855 zł) wystawiono nowy tytuł wykonawczy o nr 36 - (...) .472. (...) .2015.OS.3/816D (opiewający na kwotę należności głównej 18.635 zł). Tytuł wykonawczy doręczono dłużnikowi w dniu 15 lipca 2015r., wszczynając postępowanie egzekucyjne.

W dniu 12 stycznia 2007 r. zostało wszczęte przez Komendę Powiatową Policji w Z. dochodzenie o przestępstwo z art. 270 § 1 k.k. Natomiast w dniu 21 marca 2007 r. wydano postanowienie o przedstawieniu P. K. (2) zarzutów. Zarzucono, iż w okresie od 15 września 2005 r. do dnia 29 grudnia 2006 r. jako współwłaściciel firmy (...) sp. j. z siedzibą w Z., działając wspólnie i w porozumieniu z inną osobą, zorganizował i prowadził w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, czyniąc sobie z tego stałe źródło dochodu – wbrew warunkom koncesji nielegalny obrót olejem opałowym, wprowadzając go do sprzedaży w ilości co najmniej 2.564,281 litrów, fałszując jednocześnie w celu ukrycia faktycznego jego przeznaczenia między innymi oświadczenia o jego zakupie na cele grzewcze w ilości co najmniej 2.741 szt., w wyniku czego doprowadzili do uszczuplenia należności Skarbu Państwa z tytułu podatku akcyzowego na kwotę co najmniej 5 milionów zł, tj. o czyn z art. 270 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 65 k.k. i w zw. z art. 65 k.k.s. i w zw. z 12 k.k..

W dniu 30 listopada 2009 r. zostały wszczęte z urzędu przez Naczelnika II Urzędu Celnego w Ł. postępowania w celu określenia zobowiązań podatkowych P. K. (2) w podatku akcyzowym za 2006 rok.

W dniu 23 marca 2010 roku dłużnik darował żonie – J. K. (1):

- prawo własności nieruchomości położonej w D. W., gminie Z., składającej się z działki oznaczonej nr (...), objętej księgą wieczystą (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Zgierzu,

- prawo użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), składającej się z działek ewidencyjnych oznaczonych numerami: 354/4, 354/5, 354/6, objętej księgą wieczystą (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Zgierzu oraz prawo własności budynków i urządzeń,

- prawo użytkowania wieczystego niezabudowanej nieruchomości położonej Z. przy ul. (...), składającej się z działki ewidencyjnej oznaczonej numerem (...), objętej księgą wieczystą (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Zgierzu,

- prawo własności nieruchomości położonej w G., gminie G., składającej się z działki oznaczonej nr (...), objętej księgą wieczystą (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Grójcu.

Wartość darowizny została określona na kwotę 295.000 zł.

Następnie, J. K. (1) w dniu 28 stycznia 2011 roku, darowała swojemu synowi P. K. (1) między innymi prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości objętych uprzednio opisaną powyżej umową darowizny z dnia 23 marca 2010 roku, Rep A nr 1977/2010. Natomiast w dniu 3 marca 2011 roku darowała synowi również prawo własności niezabudowanej nieruchomości położonej w miejscowości G., stanowiącej działkę gruntu nr (...) o obszarze 3 ha, objętej księgą wieczystą pod numerem (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Grójcu.

W dniu 22 kwietnia 2011r. została wydana przez Naczelnika II Urzędu Celnego w Ł. decyzja określająca zobowiązanie między innymi P. K. (2) w podatku akcyzowym za miesiąc styczeń 2006r.

W dniu 25 października 2006 roku, P. K. (2) i jego żona – J. K. (1) dokonali między sobą częściowego podziału majątku wspólnego. W dniu 13 maja 2013 roku P. K. (2) i J. K. (1) sporządzili aneks do umowy; oświadczyli, że w skład ich majątku wspólnego wchodzi zgromadzone oszczędności w gotówce w kwocie 450.000 zł. Dokonali między sobą podziału tej części majątku w ten sposób, że pozwana J. K. (1) nabyła do majątku osobistego gotówkę w kwocie 350.000 zł, zaś P. K. (2) – kwotę 100.000 zł.

W celu wyegzekwowania należności organ podatkowy wszczął administracyjne postępowanie egzekucyjne wobec P. K. (2). Dokonano zawiadomień o zajęciu rachunków bankowych, m. in. w dniu 17 maja 2012r. zostało wystawione zawiadomienie (otrzymane przez (...) Bank (...) S.A. w dniu 22 maja 2012r.) o zajęciu prawa majątkowego stanowiącego wierzytelność z rachunku bankowego u dłużnika P. K. (2), na pokrycie należności objętych tytułami wykonawczymi wystawionymi przez Dyrektora Izby Celnej w Ł. między innymi nr 36- (...) /OS.3/816D (kwota należności głównej 199.777,00zł) oraz 36- (...) /OS.3/816D (kwota należności głównej – 17.658,00zł). W odpowiedzi na powyższe, (...) Bank (...) S.A. pismem z dnia 23 maja 2012r. poinformował o braku środków przekraczających kwotę wolną od zajęcia na rachunku.

W dniu 8 listopada 2012r. zostało wystawione zawiadomienie (otrzymane przez (...) Bank (...) S.A. w dniu 12 listopada 2012r.) o zajęciu prawa majątkowego stanowiącego wierzytelność z rachunku bankowego pozwanego na pokrycie należności objętej tytułem wykonawczym nr 36- (...) /OS.3/816D (kwota należności głównej 19.855 zł). Pismem z dnia 19 listopada 2012r. bank poinformował o braku środków przekraczających kwotę wolną od zajęcia na rachunku pozwanego. Natomiast pismem z dnia 12 maja 2014 r. powyższy bank poinformował, że umowa rachunku bankowego pozwanego została rozwiązana.

Dokonano także zawiadomienia o zajęciu wierzytelności w Urzędzie Skarbowym w Z. (z dnia 13 grudnia 2012 r.). Jednak na dzień 20 grudnia 2012 r. dłużnikowi nie przysługiwała żadna wierzytelność.

W dniu 21 lutego 2013 roku zostało sporządzone zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego dłużnika w (...) S.A., jednak z uzyskanej odpowiedzi wynikało, iż nie prowadzi on rachunku bankowego pozwanego.

P. K. (2), od 16 stycznia 2013r. jest zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w Z. jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku. Nie pobiera świadczenia rentowego, ani emerytalnego. Nie posiada żadnej polisy ubezpieczeniowej.

Dłużnik jest właścicielem nieruchomości w postaci zabudowanej działki ziemi położonej w Z., przy ul. (...), działki gruntu nr (...) położonej w D. W. przy ul. Polnej o powierzchni 0,3085 ha i działki nr (...) położonej w D. W. przy ul. (...) o powierzchni 0,2914 ha. Ponadto posiada ruchomości w postaci rzeczy codziennego użytku.

Dyrektor Izby Celnej w Ł. pismami z dnia 4 lipca 2014r. oraz z dnia 19 września 2014r. wystąpił do Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z., jako organu egzekucyjnego o wszczęcie wobec P. K. (2) egzekucji z nieruchomości. Na podstawie tytułu wykonawczego z dnia 9 lutego 2012 r. o nr 36- (...) /OS.3/816/D/D/1 zawiadomieniem z dnia 20 maja 2015r. organ egzekucyjny dokonał zajęcia egzekucyjnego nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...). Następnie po otrzymaniu informacji od wierzyciela o wygaśnięciu wskutek przedawnienia dochodzonej należności, organ egzekucyjny uchylił zajęcie. Następnie, w związku ze skierowaniem przez stronę powodową wniosku o egzekucję z nieruchomości dłużnika położonej w Z. ul. (...) na podstawie tytułu wykonawczego nr 36- (...) /OS.3/816D, zawiadomieniem z dnia 20 maja 2015r., Naczelnik Urzędu Skarbowego w Z. ponownie dokonał zajęcia wskazanej nieruchomości dłużnika.

Na dzień 19 stycznia 2016 roku dochodzone należności wynosiły:

- z tytułu nr 36- (...) / OS.3/816D – 199.777 zł należności głównej, 212.935,00 zł odsetek, 20.233,40 zł kosztów postępowania egzekucyjnego i 49,70 zł wydatków egzekucyjnych,

- z tytułu nr 36- (...) / OS.3/816D – 8.819,46 zł należności głównej, 9.238,00 zł odsetek,

- z tytułu nr 36 - (...) .472. (...) .2015. OS. (...) – 18.635,00 zł należności głównej, 13.005,00 zł odsetek i 308,50 zł kosztów postępowania egzekucyjnego.

Zadłużenie P. K. (2) na podstawie tych tytułów wykonawczych na dzień 19 stycznia 2016r. wyniosło łącznie 483.001,06 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego stan faktyczny w niniejszej sprawie pozostawał w istocie niesporny. Wątpliwości budziła jedynie prawna interpretacja przedstawionych faktów.

Na rozprawie w dniu 21 marca 2016 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek strony pozwanej o zwrócenie się do administracyjnego organu egzekucyjnego o informacje

dotyczące postępowań egzekucyjnych toczących się przeciwko P. K. (2), uznając, że przedmiotem dowodu są fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia. W myśl przepisu art. 217 § 2 k.p.c. Sąd pomija środki dowodowe, jeżeli okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione lub jeżeli strona powołuje dowody jedynie dla zwłoki. Biorąc pod uwagę zgromadzony w sprawie materiał dowodowy powyższy wniosek podlegał oddaleniu, jako powołany na okoliczności dostatecznie już wyjaśnione. Został zgłoszony w momencie, gdy strona pozwana powzięła wiadomość o ponownych zajęciach nieruchomości, które wskazała jako majątek dłużnika. Wniosek ten został złożony w celu wyjaśnienia sposobu prowadzenia egzekucji przez organ administracyjny (zarzuty strony pozwanej dotyczyły m.in. nierzetelnie prowadzonych postępowań egzekucyjnych). Jednak wobec ustaleń poczynionych w odniesieniu do majątku dłużnika (w oparciu o przedstawione przez stronę pozwaną dowody), pozostało to bez wpływu na rozstrzygnięcie; strona pozwana zdołała wykazać, że do majątku dłużnika należą trzy nieruchomości. Niezależnie jednak od skuteczności prowadzonych egzekucji, z przedstawionych dowodów wynika, że nie jest to majątek, który nawet w wypadku w pełni skutecznej egzekucji, wystarczy na pokrycie zadłużenia

w łącznej wysokości ponad 483.000 zł. Zajęcia dotyczyły nieruchomości, które wskazała strona pozwana, a zwolnienia zajęć były wynikiem przedawniania się kolejnych wierzytelności. Pozwani wykazywali, że ich wartość wynosi 429.000 zł. T., czy w dalszej kolejności były zajmowane na poczet innych wierzytelności, wobec niespornej wysokości całego zadłużenia, nie wpływa na ocenę możliwości całościowego zaspokojenia wierzyciela. Dlatego, w ocenie Sądu Okręgowego – wobec tego, że majątek dłużnika wskazany przez pozwanych i tak jest niewystarczający na pokrycie zadłużenia – nie miało to wpływu na rozstrzygnięcie.

Sąd I instancji oddalił także wniosek strony pozwanej o dopuszczenie dowodu

z opinii biegłego do spraw szacunku nieruchomości, celem udowodnienia podanych przez pozwanych wartości nieruchomości P. K. (2): działki nr (...), położonej w D. W. przy ul. (...) w Z., działki przy ul. (...) w Z. oraz działki nr (...) w D. W. przy ul. (...).

Wartość każdej z nieruchomości została uprawdopodobniona przedłożonymi operatami szacunkowymi. Wprawdzie posiadają one w niniejszej sprawie jedynie walor dowodu z dokumentu prywatnego, ale zostały sporządzone przez osobę uprawnioną. Na rozprawie w dniu 21 marca 2016 roku powód zakwestionował wynikające z tych operatów szacunkowych wartości podnosząc, że szacunek na poczet postępowania egzekucyjnego wskazywał na znacznie niższe wartości. Wówczas strona pozwana, mając świadomość konieczności wykazania swych twierdzeń, wystąpiła z wnioskiem o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw szacunku nieruchomości. W okolicznościach niniejszej sprawy, mając na uwadze,

iż wskazywana przez stronę pozwaną wartość nieruchomości stanowiących majątek dłużnika – nawet gdyby została przyznana przez powoda – i tak byłaby niewystarczająca na zaspokojenie wierzyciela w całości, Sąd odstąpił od przeprowadzania tego dowodu z uwagi na fakt, że generuje on dla strony pozwanej nieproporcjonalnie wysokie koszty. Nawet przyjęcie wartości wskazywanych przez pozwanych nie zmieniałoby relacji pomiędzy wartościami zadłużenia

i majątku dłużnika. Poza tym nie zmienia to faktu, że wycena na potrzeby postępowania egzekucyjnego, a więc i cena wywołania, była znacznie niższa. Wartość rynkowa prawa własności nieruchomości gruntowej niezabudowanej oznaczonej jako działka gruntu nr (...), w D. W. przy ul. (...), gm. Z. (na styczeń 2016r.) oszacowano na 129.100zł, działki gruntu zlokalizowanej w Z. przy ul. (...) (na styczeń 2016r.) – na 163.300 zł, zaś nieruchomości gruntowej – działki nr (...) w D. W. przy ul. (...), gm. Z. (na styczeń 2016r.) – na 136.700 zł. Łącznie więc majątek ten został oszacowany przez rzeczoznawcę majątkowego na kwotę 429.100 zł. Osoba ta wprawdzie nie złożyła operatów jako biegły sądowy, ale posiada uprawnienia wymagane art. 174 ustawą o gospodarowaniu nieruchomościami. Ponadto, operat szacunkowy, niezależnie od tego, czy stanowi dokument prywatny, czy też opinię sądową, jest jedynie hipotetycznym szacowaniem wartości. Weryfikacja wartości nieruchomości zostanie dokonana przez rynek. W niniejszej sprawie dokona się to w wyniku szczególnych warunków licytacyjnych – cena wywołania będzie znacznie niższa, a doświadczenie wskazuje, że osiągnięte w toku licytacji ceny również są mniejsze od rynkowych. Dlatego właśnie, np. rzeczoznawcy majątkowi nie mogą odnosić się do cen sprzedaży uzyskanych w takich warunkach (§ 5 rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego z dnia 21 września 2004 r., Dz.U. Nr 207, poz. 2109).

Sąd Okręgowy podniósł także, że wysokość zaległości podatkowych nigdy nie była kwestionowana, także określenie jej stanu na dzień 19 stycznia 2016 roku. Nie kwestionowano żadnej części zadłużenia; ani należności głównej, ani naliczenia odsetek, ani też już wygenerowanych kosztów egzekucji administracyjnej.

Sąd Okręgowy uznał, że przy tak ustalonym stanie faktycznym powództwo podlegało uwzględnieniu. Jego podstawę prawną stanowił art. 527 k.c., statuujący instytucję skargi pauliańskiej.

Na wstępie rozważań Sąd wskazał, że droga sądowa w niniejszej sprawie jest dopuszczalna. Zgodnie z obecnie dominującym w orzecznictwie poglądem możliwe jest wykorzystanie konstrukcji cywilistycznej skargi pauliańskiej do ochrony wierzytelności publicznoprawnych (podatków, składek ZUS itp.) przez zastosowanie przepisów art. 527 i n. k.c. (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 czerwca 2011 r., II CSK 513/10, z dnia 28 października 2010 r., II CSK 227/10, OSNC-ZD 2011, nr 1, poz. 3, wyrok SN z 13 maja 2005 r., I CK 677/2004, uchwała Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2003 r., III CZP 15/2003, uchwała składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z 12 marca 2003 r., III CZP 85/2002).

Sąd Okręgowy odniósł się do kwestii formalnej – określenia ostatecznego zakresu powództwa. Pozwani podnieśli zarzuty w odniesieniu do wierzytelności podatkowej obejmującej grudzień 2006 roku wskazując, że powołanie się w ostatniej fazie procesu na nowy tytuł wykonawczy stanowi rozszerzenie powództwa. Wówczas, w ocenie pozwanych, prowadziłoby to do przekroczenia terminu do zaskarżenia czynności dłużnika określonego w art. 534 k.c. Sąd Okręgowy nie podzielił tego poglądu.

Strona powodowa już w pozwie wносиła o uznanie wskazanych w nim umów za bezskuteczne w celu umożliwienia zaspokojenia przysługujących jej wobec P. K. (2) wierzytelności pieniężnych, z tytułu podatku akcyzowego za okres od stycznia 2006 roku do grudnia 2006 roku. Uzasadnienie pozwu jest w tym zakresie bardzo precyzyjne. Dodatkowo, do pozwu załączono tytuły wykonawcze. Na tym etapie procesu należność z tytułu podatku akcyzowego za grudzień 2006 r. stwierdzona została tytułem wykonawczym o numerze 36- (...)/OS.3/816D: kwota należności głównej wynosiła 19.855 zł. W toku postępowania w dniu 8 lipca 2015 roku, w oparciu o decyzję Dyrektora Izby Celnej w Ł. z dnia 30 kwietnia 2015 roku, znak (...) - (...) (...) - (...), zamiast wskazanego tytułu został wystawiony nowy tytuł o nr 36 - (...).472. (...).2015.OS.3/816D, który obejmuje zaległości z tytułu podatku akcyzowego za miesiąc grudzień 2006 roku. Zweryfikowano nim należność z tytułu należnego podatku za grudzień 2006 roku do kwoty 18.635 zł należności głównej.

W odniesieniu do powstałego między stronami sporu należy zauważyć, iż wierzytelność podlegająca ochronie z art. 527 k.c. nie musi być ściśle określona co do wysokości. Wymagane jest: wskazanie w pozwie przysługującej powodowi wierzytelności, określenie zdarzenia prawnego, z którego ona wynika oraz jej istnienie najpóźniej w chwili zamknięcia rozprawy (jednak nawet wówczas nie musi jeszcze być stwierdzona tytułem egzekucyjnym). Podanie jej podstawy prawnej nie jest niezbędne. Winna zostać podana wysokość wierzytelności, a jeżeli nie jest ona jeszcze oznaczona – jej maksymalna kwota. Stanowi ona granicę

odpowiedzialności osoby trzeciej (E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 7, Warszawa 2016, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12.01.2007 r., sygn. akt IV CZ 105/06).

W niniejszej sprawie powód, występując z żądaniem pozwu, sprecyzował przysługujące mu wobec P. K. (2) należności, między innymi wierzytelność z tytułu podatku akcyzowego za miesiąc grudzień 2006 roku.

W pozwie określono jej wysokość na kwotę 19.855 zł (należność główna), zakreślając tym samym kwotę maksymalną wierzytelności, która jest wierzytelnością podatkową i powstaje z mocy prawa. W toku postępowania zmianie uległ tytuł wykonawczy, którym objęto tę należność. Jednak stwierdzona nowym tytułem wykonawczym należność wynika ze zdarzenia powołanego w pozwie – braku uiszczenia podatku akcyzowego za miesiąc grudzień 2006 roku. Co więcej, mieści się w określonej pozwem, maksymalnej wysokości wierzytelności, przysługującej stronie powodowej z tytułu należności akcyzowych za miesiąc grudzień 2006 roku.

Ponadto, w ocenie Sądu, wbrew zapatrywaniu strony pozwanej, z treści pisma powoda z dnia 14 września 2015 roku nie wynika, by dokonano cofnięcia powództwa odnośnie zaległości za miesiąc grudzień 2006 roku. W toku postępowania powództwo ulegało ciągłym modyfikacjom, z uwagi na przedawnianie się kolejnych należności, a w odniesieniu do spornego miesiąca grudnia toczyło się postępowanie administracyjne w celu wyjaśnienia wysokości podatku. Jednak – jak wskazano powyżej – wysokość wierzytelności nie musiała być sprecyzowana w pozwie. Doszło do tego w ostatniej fazie procesu, a strona pozwana nigdy (na żadnym etapie procesu) nie zakwestionowała wysokości należności. W ocenie Sądu, zaistniała sytuacja procesowa zmierzała jedynie do precyzowania kwoty wierzytelności, a do tego – zgodnie z doktryną – powód miał prawo w toku całego procesu.

Stanowisku strony pozwanej towarzyszyło wskazanie, że rozszerzenie pozwu dokonane w dniu 18 stycznia 2016 roku, skutkowało upływem terminu zawitego przewidzianego w art. 534 k.c. Jak wskazano, Sąd Okręgowy uznał, że podstawy faktyczne powództwa zostały określone w pozwie z dnia 7 stycznia 2015 roku. Wniesiono o uznanie czynności za bezskuteczne w celu umożliwienia zaspokojenia wierzytelności pieniężnych przysługujących organom celnym wobec P. K. (2) z tytułu podatku akcyzowego między innymi za miesiąc grudzień. Zatem z tą chwilą doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia przewidzianego w art. 534 k.c. przez czynność dokonaną przed Sądem (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).

Podsumowując, Sąd Okręgowy uznał, że powództwo pierwotnie odnosiło się do wierzytelności z tytułu podatku akcyzowego za okres od czerwca do grudnia 2006 roku. Zdarzenie, z którego wynikały zostało więc jasno określone. Wysokość należności określały tytuły wykonawcze. W toku postępowania doszło do weryfikacji należności za miesiąc grudzień. Zmiana tytułu była wynikiem postępowania i decyzji administracyjnej. Ostatecznie jednak nie przekroczyła ona kwoty podanej w pozwie (którą należało uznać za maksymalną), a która na etapie wnoszenia pozwu określiła zakres odpowiedzialności pozwanych. Na skutek przedawnienia poszczególnych należności oraz częściowych spłat, powództwo zostało cofnięte w odniesieniu do części należności wraz ze zrzeczeniem się roszczenia (przedmiotem ochrony mogą być tylko wierzytelności istniejące i zaskarżalne, a więc – nieprzedawnione). Ostatecznie ochronie z art. 527 k.c. poddano trzy wierzytelności (za miesiąc sierpień, październik i grudzień 2006 roku) objęte tytułami wykonawczymi: nr 36- (...)/OS.3/816D, nr 36-885/2012/OS.3/816D oraz nr 36 - (...).472. (...).2015.OS. (...).

Do tych wierzytelności Sąd Okręgowy odniósł przesłanki skargi pauliańskiej:

1. pokrzywdzenie wierzycieli, jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową,
2. działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli,
3. wiedza lub możliwość – przy zachowaniu należytej staranności – dowiedzenia się o tym przez osobę trzecią.

Konstrukcja tej instytucji wprowadza szereg ułatwień dowodowych dla wierzyciela. Jak wskazuje judykatura, korzystanie z nich jest uprawnione nawet w wypadku dochodzenia roszczeń odszkodowawczych (uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2008 r., sygn. akt III CZP 55/08, z dnia 24 lutego 2011 r., sygn. akt III CZP 132/10).

Sąd domniemania ustawowe, które wspierają proces dowodzenia (art. 527 § 3 k.p.c., art. 528 k.p.c. oraz art. 529 k.p.c.). Każde z nich znajduje zastosowanie w niniejszym postępowaniu (domniemanie wynikające z więzi dłużnika z osobą trzecią, domniemanie wynikające z nieodpłatności czynności oraz domniemanie świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzyciela).

Powyższe skutkowało odwróceniem ciężaru dowodu w tym zakresie, obciążając pozwanych obowiązkiem inicjatywy dowodowej zmierzającej do obalenia domniemań. W ocenie Sądu I instancji jednak, pozwani nie sprostali temu ciężarowi dowodu.

Sytuację, kiedy czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli określa art. 527 § 2 k.c. Przepis ten wiąże pokrzywdzenie wierzycieli

z niewypłacalnością dłużnika na skutek dokonania przez niego czynności prawnej lub z niewypłacalnością – na skutek czynności prawnej – w wyższym stopniu, niż był przed jej dokonaniem. Dłużnik jest niewypłacalny, gdy cały jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów. „Niewypłacalność w wyższym stopniu” oznacza, że w zasadzie każde istotne, bez względu na rozmiar, powiększenie niewypłacalności stanowi pokrzywdzenie wierzycieli. Niewypłacalność nie musi ulec powiększeniu o całą wartość przedmiotu czynności prawnej dokonanej przez dłużnika. Dla skorzystania przez wierzyciela ze skargi pauliańskiej wystarczy, gdy niewypłacalność dłużnika uniemożliwia zaspokojenie wierzytelności wierzyciela (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18.09.1998r., sygn. akt III CKN 612/97).

Niewypłacalność dłużnika musi istnieć w chwili, gdy wierzyciel wystąpił ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzeczenia przez Sąd o żądaniu wierzyciela (art. 316 k.p.c.) (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18.09.1998r., sygn. akt III CKN 612/97, z dnia 05.03.2008 r., V CSK 471/07, z dnia 26.03.2015 r., V CSK 320/14). Związek przyczynowy nie musi być związkiem adekwatnym. Wystarczy zwykle wykazanie tego, że zaskarżona czynność spowodowała rezultat w postaci niewypłacalności dłużnika lub powiększyła taką niewypłacalność (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.10.2004 r., sygn. akt II CK 128/04).

Dłużnik P. K. (2) pozostawał niewypłacalny od lat. Jego zadłużenie sięgnęło 1.455.872,38 zł. Fakt, że obecnie zadłużenie uległo zmniejszeniu jest rezultatem jedynie przedawnienia roszczeń. Spłata w całym tym okresie była niewielka – 34.161,82zł i wynikała tylko z faktu przekazania przez Urząd Skarbowy zajętej wcześniej wierzytelności. Cały wykazany w niniejszym postępowaniu majątek był i nadal jest proporcjonalnie za niski do pokrycia zadłużenia. Mimo to, dłużnik wyzbył się zasadniczej części swojego majątku. Obecnie całkowicie zaprzestał pracy, prowadzenia działalności – jest osobą bezrobotną, nie wykazuje żadnego majątku ruchomego, brak jest oszczędności i środków na rachunków bankowych.

Dłużnik pozostawał niewypłacalny zarówno w chwili wystąpienia przez wierzyciela ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania. Majątek dłużnika w postaci praw własności dwóch nieruchomości, praw użytkowania wieczystego kolejnych dwóch nieruchomości został przez niego darowany pozwanej J. K. (1). Następnie w dniu 13 maja 2013 r. małżonkowie zawarli umowę stanowiącą w istocie częściowy podział majątku. Dokonali podziału zgromadzonych oszczędności w kwocie 450.000 zł, w ten sposób, że pozwana nabyła do majątku osobistego środki w kwocie 350.000 zł, a pozwany – 100.000 zł.

Wskazane składniki stanowiły ogromną część majątku dłużnika, do którego mogłaby zostać skierowana egzekucja, a pozostałe w majątku nieruchomości posiadają wartość niższą niż obecna kwota zadłużenia. Są niewystarczające, by powód mógł się z nich w pełni zaspokoić, przyjmując nawet wartości wskazane przez pozwanych (429.100 zł). Natomiast niekwestionowana przez pozwanych wysokość zadłużenia P. K. (2) z tytułu zaległości podatkowych na dzień 19 stycznia 2016 roku wyniosła łącznie 483.001,06 zł. Zatem wartość majątku dłużnika nie wystarcza na pokrycie posiadanego przez niego zadłużenia, w tym kosztów wyegzekwowania zadłużenia i powstałych już kosztów postępowania egzekucyjnego.

W związku z tym należało uznać, że wierzyciel zdołał wykazać, że dłużnik stał się niewypłacalny.

Podejmowane przez stronę powodową czynności mające na celu wyegzekwowanie należnych od P. K. (2) zaległości publicznoprawnych, w tym zajęcia rachunków bankowych i innych praw majątkowych, nie doprowadziły do zaspokojenia wierzyciela. Abstrahując od działań organu egzekucyjnego, obostrzeń postępowania administracyjnego, wierzyciel nie został zaspokojony też przez samego dłużnika. Natomiast wskazany w niniejszej sprawie majątek dłużnika nadal – jak wskazano – jest niewystarczający na pokrycie całości zobowiązań.

W odniesieniu do przesłanki świadomości pokrzywdzenia wierzycieli należy zauważyć, że pokrzywdzenie wierzycieli nie musi być zamiarem dłużnika. Wystarczy, żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności.

Z posiadaniem przez osobę trzecią wiedzy o tym, że dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, zrównana została sytuacja, gdy osoba trzecia przy zachowaniu należytej staranności mogła tę wiedzę uzyskać (a zatem, gdy brak wiedzy jest zawiniony). Nie ma przy tym znaczenia zła wiara osoby trzeciej ani to, czy posiadana przez nią wiedza jest wynikiem jej działania, a zwłaszcza porozumienia się z dłużnikiem. Obojętne jest źródło wiedzy i sposób jej uzyskania. Poza tym, wykazanie tej przesłanki wspierają dwa domniemania z art. 527 § 3 k.p. i 528 k.c.

Jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 528 k.c.). Przy czym, jeżeli bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, zastosowanie ma art. 528 k.c., jako statuujący surowsze przesłanki uznania czynności za bezskuteczną, a nie przepisy art. 527 § 3 i 4 k.c. (M. Pyziak-Szafnicka, w: System PrPryw, t. 6, 2014, s. 1663; P. Machnikowski, w: Gniewek, Machnikowski, Komentarz KC 2014, s. 1056; A. Janiak, w: Kidyba, Komentarz KC 2010, III, s. 843; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 08.12.2005 r., sygn. akt II CK 309/05, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21.08.2012 r., sygn. akt I ACa 726/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21.3.2013 r., sygn. akt V ACA 828/12).

W niniejszej sprawie dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizn (czynności bezpłatnych), a więc znajdują zastosowanie przewidziane w art. 528 i 529 k.c. domniemania. Za taką czynność Sąd uznał również czynność częściowego podziału majątku – z przyczyn wskazanych poniżej.

Odnosnie zawartej w dniu 13 maja 2013 r. przez P. K. (2) ze swoją żoną J. K. (1) umowy stanowiącej aneks do umowy częściowego podziału majątku wspólnego, stwierdzić należy, analizując okoliczności niniejszej sprawy, iż P. K. (2) działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Już bowiem w dniu 21 marca 2007 r. w trakcie prowadzonego przez Komendę Powiatową Policji w Z. dochodzenia zostało wydane postanowienie o przedstawieniu mu zarzutów. Dotyczyło one uszczuplenia należności Skarbu Państwa z tytułu podatku akcyzowego na kwotę co najmniej 5 milionów zł. Natomiast w dniu 30 listopada 2009 r. zostały wszczęte z urzędu przez Naczelnika II Urzędu Celnego w Ł. postępowania w celu określenia zobowiązań podatkowych P. K. (2) w podatku akcyzowym za 2006 rok. W dniu 22 kwietnia 2011r. zaś została wydana decyzja określająca zobowiązanie między innymi P. K. (2). Ponadto w maju 2012r. zostały wystawione tytuły wykonawcze o numerze 36- (...)/OS.3/816D oraz 36-885/2012/OS. (...).

Zatem w dniu 13 maja 2013 roku, zawierając ze swoją żoną J. K. (1) umowę stanowiącą aneks do umowy częściowego podziału majątku wspólnego, posiadał wiedzę o ciążyących na nim zobowiązaniach podatkowych. Musiał zdawać sobie sprawę, że dokonanie zaskarżonych czynności prawnych może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku.

Wskutek wskazanych czynności prawnych korzyść majątkową uzyskała żona P. K. (2) – osoba będąca w bliskim z nim stosunku, zatem znajduje tutaj zastosowanie też domniemanie prawne przewidziane na gruncie art. 527 § 3 k.c. i choć jego moc – jak wskazano – jest mniejsza niż domniemania z art. 528 k.c. – także i w tym zakresie postępowanie

dowodowe nie zdołało go obalić. Podkreślić należy, iż strona pozwana mimo reprezentowania jej przez fachowego pełnomocnika na rozprawie w dniu 21 marca 2016r. cofnęła wniosek o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron, zaś dłużnik P. K. (2) na rozprawie w dniu 14 września 2015r. skorzystał z przysługującego mu prawa do odmowy składania zeznań. T. samym nie przedstawiono w tym zakresie żadnego materiału dowodowego.

W sprawie zaskarżeniu podlegało kilka czynności. Dlatego podkreślić należy, że w przypadku, gdy niewypłacalność jest następstwem wielu czynności prawnych dłużnika, do wierzyciela należy wybór czynności, przeciwko której kieruje skargę pauliańską (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 r., II CSK 323/07). Także o sposobie egzekucji, a w konsekwencji o tym, do jakich składników majątku dłużnika zostaje ona skierowana, decyduje wierzyciel. Zaskarżenie więc wszystkich czynności, które łącznie spowodowały niewypłacalność było prawem wierzyciela. Na etapie ewentualnej egzekucji możliwe będzie dokonanie wyboru przedmiotu egzekucji.

Strona pozwana poddała w wątpliwość możliwość zaskarżenia skargą pauliańską umowy z dnia 13 maja 2013 roku, określonej jako aneks do częściowego podziału majątku stanowiącej w istocie dalszy podział majątku. W tym zakresie Sąd Okręgowy stwierdził, iż w judykaturze możliwość zaskarżenia czynności związanych z podziałem majątku czy działem spadku, nie budzi już wątpliwości (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 lutego 2014 r., sygn. akt I ACa 1078/13 i powołane tam orzecznictwo Sądu Najwyższego).

Natomiast w odniesieniu do przedmiotu tej czynności – pieniędzy wskazano już, że gdy przedmiotem czynności dłużnika są rzeczy zamienne, które ulegają zmieszaniu z innymi tego samego rodzaju składnikami majątku osoby trzeciej, nie jest możliwe przewidziane w art. 532 k.c. dochodzenie w drodze egzekucji zaspokojenia z oznaczonych przedmiotów, które w następstwie czynności dłużnika wyszły z jego majątku. „Jednakże trudności w stosowaniu art. 532 k.c. w przypadkach, w których przedmiotem czynności dłużnika są pieniądze lub inne rzeczy zamienne, nie uzasadniają formułowanego przez pozwanego wniosku o niedopuszczalności wystąpienia w tych przypadkach z akcją pauliańską (...) Należy mianowicie przyjąć, zgodnie z postulatami wysuwanymi w doktrynie, że w tych przypadkach wierzyciel jest uprawniony do prowadzenia w następstwie wyroku pauliańskiego egzekucji z całego majątku osoby trzeciej” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., sygn. akt I CSK 139/12). Natomiast kwestia uznania czynności za bezpłatną wymaga odniesienia do ekwiwalentności. W przypadku korzyści uzyskanej bezpłatnie nie chodzi o nieodpłatność rozumianą czysto formalnie. Oceny, czy ewentualne inne świadczenie stanowi odpowiednią odpłatę za korzyść uzyskaną wskutek zaskarżonej czynności należy dokonywać z punktu widzenia obiektywnego (wyroki Sądu Najwyższego z 12.6.2002 r., III CKN 1312/00, z 16.9.2011 r., IV CSK 624/10). Dysproporcja w podziale środków pieniężnych małżonków jest w tym wypadku oczywista – żona otrzymała kwotę 3,5 raza wyższą niż mąż, a dysproporcja ta nie została w żaden sposób wyjaśniona.

W niniejszej sprawie powództwo zostało skierowane również przeciwko osobie trzeciej oraz osobie, na rzecz której następnie rozporządzono korzyścią majątkową.

Legitymacja bierna następcy prawnego osoby trzeciej pod tytułem szczególnym wynika z art. 531 §2 k.c.; jeżeli osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią na rzecz i rozporządzenie to było nieodpłatne albo następca wiedział o wszystkich okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną może odpowiadać w tym trybie (wyrok Sądu Najwyższego z 14.05.2010 r., II CSK 545/09).

Ponieważ żądanie jest skierowane przeciwko obu osobom jednocześnie należy zauważyć, iż w sprawie z powództwa pauliańskiego pozwana osoba trzecia zachowuje legitymację bierną także wówczas, gdy przed doręczeniem pozwu rozporządziła uzyskaną korzyścią na rzecz innej osoby. „Nie można bowiem odmawiać wierzycielowi prawa do uzyskania wyroku stwierdzającego stan jego pokrzywdzenia w procesie, w którym korzysta z ułatwień dowodowych w postaci domniemań prawnych. Wyrok taki potwierdza spełnienie przesłanek skargi pauliańskiej i może być wykorzystany w sprawie o wydanie korzyści utraconej przez osobę trzecią w granicach, w jakich wierzyciel zaspokoiłby się z rzeczy” (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2011 r., III CZP 132/10).

Jak wynika z poczynionych w niniejszej sprawie ustaleń, J. K. (1) dokonała darowizn praw do przedmiotowych nieruchomości na rzecz syna P. T. samym, legitymację bierną posiada także P. K. (1), syn P. K. (2) oraz pozwanej J. K. (1), na rzecz którego ta ostatnia rozporządziła uzyskaną korzyścią, darując mu uzyskane od dłużnika prawa własności oraz użytkownika wieczystego. Rozporządzenie miało charakter nieodpłatny, zbędne zatem było prowadzenie postępowania w celu ustalenia świadomości pozwanego w kontekście przesłanek skargi pauliańskiej.

Odnosząc się do podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu naruszenia art. 5 k.c., Sąd Okręgowy wskazał, że nie mógł on podlegać uwzględnieniu w okolicznościach niniejszej sprawy. Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie nie jest możliwe uznanie, że żądanie przez powoda uznania za bezskuteczną wskazanych w pozwie czynności w celu umożliwienia mu zaspokojenia wierzytelności pieniężnych przysługujących wobec P. K. (2) było nadużyciem prawa podmiotowego, czy pozostawało w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Przeciwnie: powód wszczynał postępowania egzekucyjne, żadne z nich nie przyniosło zaspokojenia. Kolejne należności ulegały przedawnieniu. Tymczasem, dłużnik dokonał przysporzeń na rzecz swojej rodziny o wartości blisko pół miliona złotych, mimo toczących się postępowań egzekucyjnych i karnych. Nie sposób uznać, że żona nie wiedziała o tej sytuacji, a przynajmniej strona pozwana nie zdołała obalić domniemań wynikających z ustawy. Następnie żona przekazała nieruchomości dziecku. Każda z czynności była nieodpłatna. Sąd nie dopatrył się naruszenia art. 5 k.c. przez powoda. Natomiast zastosowanie domniemań powoduje obciążenie strony pozwanej wnioskiem, że powoływanie się na zasady współżycia społecznego stanowi naruszenie zasady „czystych rąk”.

Strona powodowa – na rozprawie w dniu 21 marca 2016 roku – częściowo cofnęła pozew ze zrzeczeniem się roszczenia. O dopuszczalności cofnięcia pozwu stanowi przepis art. 203 k.p.c. Zgodnie z § 1 przywołanej regulacji pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia – aż do wydania wyroku. Sąd nie dopatrył się okoliczności, które przemawiałyby za uznaniem cofnięcia powództwa za niedopuszczalne.

Wobec częściowego cofnięcia przez stronę powodową pozwu, Sąd Okręgowy – na podstawie przepisu art. 355 § 1 k.p.c. – orzekł o umorzeniu postępowania w tym zakresie.

Strona pozwana przegrała sprawę i zgodnie z wyrażoną w art. 98 k.p.c. regułą odpowiedzialności za wynik procesu winna zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty procesu. Na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z art. 11 ust. 3 ustawy

z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U.2013.1150 j.t.) tytułem zwrotu kosztów procesu Sąd zasądził od strony pozwanej solidarnie na rzecz powoda Skarbu Państwa - Dyrektora Izby Celnej w Ł. kwotę 7.200 zł. Na wskazaną kwotę złożyły się koszty zastępstwa procesowego ustalone zgodnie § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 461). Zgodnie bowiem z § 21 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800), do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji.

Na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. art. 102 k.p.c. Sąd odstąpił od obciążenia pozwanych obowiązkiem zwrotu kosztów sądowych. Stan faktyczny wskazuje, że dłużnikiem powoda jest w istocie P. K. (2). T. on nie realizuje ciążących na nim zobowiązań, które następnie wpływają na sytuację członków jego rodziny. Powództwo było konieczne, aby powód mógł skierować egzekucję do przedmiotów, których wyzbył się dłużnik. Dlatego charakter powództwa, fakt, że obecnie właścicielem (użytkownikiem wieczystym) nieruchomości jest małoletni oraz sytuacja całej rodziny spowodowały nie obciążanie pozwanych obowiązkiem zwrotu pozostałych kosztów sądowych.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożyli pozwani, zaskarżając go w punktach 1. i 3., zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego:

- a) art.527§1,2 i 3 k.c. w zw. z art.6 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie skutkujące błędnym ustaleniem, że dłużnik na skutek kwestionowanych czynności prawnych stał się niewypłacalny,
- b) art. 528 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie w odniesieniu do tej części umowy o podział majątku dorobkowego, która nie przekracza kwoty 225 000 zł,
- c) art.533 k.c. poprzez niezastosowanie,
- d) art. 534 k.c. poprzez niezastosowanie w odniesieniu do wierzytelności za grudzień 2006r.

oraz przepisów postępowania, a mianowicie art.233§1 k.p.c. poprzez wadliwą ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, skutkującą błędnym ustaleniem, że dłużnik na skutek kwestionowanych czynności prawnych stał się niewypłacalny.

Odwołując się do powyższych zarzutów apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanych na rzecz strony powodowej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Sąd Apelacyjny po przeanalizowaniu zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjął za własne. Nadto w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji, stosując właściwe przepisy prawa materialnego, wywiódł w oparciu o stan faktyczny sprawy prawidłowe wnioski jurydyczne.

Odnosząc się do zarzutów zawartych w apelacji, w pierwszej kolejności należy zbadać przypisywane Sądowi I instancji uchybienia procesowe, gdyż wnioski w tym zakresie z istoty swej determinują rozważania, co do pozostałych zarzutów apelacyjnych, bowiem jedynie nie obarczone błędem ustalenia faktyczne, będące wynikiem należytej przeprowadzonego postępowania mogą być podstawą oceny prawidłowości kwestionowanego rozstrzygnięcia w kontekście twierdzeń o naruszeniu przepisów prawa materialnego.

Wbrew zarzutom apelującego Sąd Okręgowy należytej ocenił zgromadzony materiał dowodowy, a w konsekwencji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne. Sąd wziął pod uwagę wszystkie okoliczności mające znaczenie dla rozstrzygnięcia. Okoliczności faktyczne sprawy zostały należytej zweryfikowane i ocenione oraz we właściwy sposób powiązane z unormowaniami prawnymi mającymi zastosowanie w niniejszej sprawie.

Jako chybiony należało zatem ocenić podniesiony przez apelujących zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c..

W myśl powołanego unormowania Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Ocena dowodów polega na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Celem Sądu jest tu dokonanie określonych ustaleń faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. Ocena wiarygodności mocy dowodów przeprowadzonych w danej sprawie wyraża istotę sądenia w części obejmującej ustalenie faktów, ponieważ obejmuje rozstrzygnięcie o przeciwnych twierdzeniach stron na podstawie własnego przekonania sędziego powziętego w wyniku bezpośredniego zetknięcia ze świadkami, stronami, dokumentami i innymi środkami dowodowymi. Powinna odpowiadać regułom

logicznego rozumowania wyrażającym formalne schematy powiązań między podstawami wniosku i wnioskami oraz uwzględniać zasady doświadczenia życiowego wyznaczające granice dopuszczalnych wniosków i stopień prawdopodobieństwa ich występowania w danej sytuacji. Jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Na takim stanowisku stoi też ugruntowane i jednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego, czego odzwierciedleniem jest chociażby wyrok SN z dnia 7 października 2005 r., IV CK 122/05, opubl. baza prawna LEX Nr 187124. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo – skutkowych to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. W judykaturze wskazuje się, że dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie Sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył Sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając (postanowienie SN z dnia 23 stycznia 2001 r., sygn. akt IV CKN 970/00, opubl. baza prawna (...) nr (...)). Zarzut ten nie może więc polegać jedynie na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej, przychylniej dla skarżącego oceny materiału dowodowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2002 r., sygn. akt II CKN 572/99, opubl. baza prawna LEX nr 53136).

W rozpoznawanej sprawie ocena dowodów dokonana przez Sąd I instancji uwzględnia dyrektywy wskazane w art. 233 § 1 k.p.c., jest swobodna, ale nie dowolna, odnosi się do całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Pisemne motywy zaskarżonego wyroku zawierają wyraz własnego przekonania Sądu popartego wywodem logicznym i wewnątrznie spójnym, dlatego w pełni pozostają pod ochroną art. 233 § 1 k.p.c. Apelujący w niniejszej sprawie zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wadliwą ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, skutkującą błędnym ustaleniem, że dłużnik na skutek kwestionowanych czynności prawnych stał się niewypłacalny. W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższy zarzut, co do naruszenia powołanego wyżej przepisu w istocie sprowadza się do wykazania, że Sąd I instancji wywiódł z oceny dowodów nieprawidłowe wnioski jurydyczne.

Odnosząc się do powyższej kwestii – oceny niewypłacalności dłużnika, należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie uznał, że stronie powodowej wobec P. K. (2) przysługują wierzytelności pieniężne wynikających z tytułów wykonawczych 36- (...)/OS.3/816D, 36-885/2012/OS. (...) oraz 36 (...).472. (...).2015.OS.3/ 816D na łączną kwotę 483.001,06 zł. Gdyby nawet za trafne uznać stanowisko pozwanych, że tytuł wykonawczy 36 (...).472. (...).2015.OS.3/ 816D, dotyczący należności za grudzień 2006r. nie powinien być uwzględniony z uwagi na upływ terminu z art. 534 k.c., to należności wynikające z dwóch pozostałych tytułów stanowią kwotę 451.052,56 zł. Zatem skoro pozwani twierdzą, że powód może zaspokoić swoje roszczenie z nieruchomości stanowiących własność dłużnika o wartości 429.100 zł (według dokumentu przedstawionego przez pozwanych), to nadal wysokość wierzytelności powoda wobec dłużnika przewyższa wartość tych nieruchomości. Pozwani nie wskazują przy tym, aby dłużnik posiadał inny majątek, czy też osiągał jakieś dochody. Podniesiona przez pozwanych dodatkowa okoliczność dysponowania przez dłużnika kwotą 100.000 zł z tytułu umowy podziału majątku z pozwaną, poza samym twierdzeniem, nie została poparta żadnymi dowodami, chociażby wskazaniem, gdzie powyższe środki zostały zdeponowane. Ponadto skoro dłużnik dysponuje powyższą kwotą, to zasadnym jest pytanie o przyczynę braku zaspokojenia taką kwotą wierzytelności powoda. Należy też ponieść, że choćby zważywszy na przepisy regulujące postępowanie egzekucyjne z nieruchomości, w szczególności co do kolejności zaspokajania kosztów i wierzytelności zgłoszonych w egzekucji, twierdzenie pozwanych o możliwości zaspokojenia powoda w wyniku przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości dłużnika, co do kwoty wierzytelności co najmniej 451.052,56 zł, nie znajduje uzasadnienia.

W tej sytuacji, wbrew zarzutowi apelujących, ocena materiału dowodowego przez Sąd I instancji na gruncie dyrektyw wynikających z art.233§1 k.p.c., co do wnioskowania o niewypłacalności dłużnika w kontekście pokrzywdzenia

wierzyciela przez zakwestionowane przez powoda rozporządzenia majątkiem dłużnika, pozostaje prawidłowa jako logiczna i zgodna z zasadami doświadczenia życiowego, swobodna, ale nie dowolna.

Powyższa argumentacja, w ocenie Sądu Apelacyjnego, daje postawę do stwierdzenia bezzasadności zarzutu naruszenia art. 533 k.c., skoro pozwani nie zdołali wykazać, że wskazali wierzycielowi mienie dłużnika wystarczające do jego zaspokojenia, ani też nie zaspokoili wierzyciela.

Przedstawione rozważania, prowadzą do wniosku, że niezasadnym jest także zarzut naruszenia prawa materialnego art. 527§1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie skutkujące błędnym ustaleniem, że dłużnik na skutek kwestionowanych czynności prawnych stał się niewypłacalny. Zgodzić się należy ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, iż wykazana została przesłanka działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela określona w §1 art. 527 k.c., przy rozumieniu pokrzywdzenia wierzyciela z §2 art. 527 k.c. (dłużnik stał się niewypłacalny).

Bezzasadnie pozwani zarzucają również naruszenie art. 527§3 k.c.. Pozwana J. K. (1) w chwili dokonywania przez dłużnika rozporządzeń majątkowych, które skutkowały uzyskaniem przez nią korzyści majątkowej, była żoną dłużnika P. K. (2), a więc osobą będącą w bliskim z nim stosunku. Postępowanie dowodowe w zakresie inicjowanym przez pozwanych nie skutkowało natomiast obaleniem domniemania, że pozwana jako osoba będąca w bliskim z dłużnikiem stosunku wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Dłużnik wezwany przez Sąd celem przesłuchania w charakterze świadka skorzystał z prawa do odmowy składania zeznań, natomiast wniosek pełnomocnika pozwanych o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron został cofnięty. W ocenie Sądu Apelacyjnego również rozwiązanie małżeństwa dłużnika P. K. (2) i pozwanej J. K. (1) przez rozwód nie stanowi podstawy do uznania, że pozwana nie powinna być traktowana nadal jako osoba będąca w bliskim z dłużnikiem stosunku w rozumieniu art. 527§3 k.c.. W szczególności za takim stanowiskiem przemawia fakt, że dłużnik przeniósł na rzecz pozwanej składniki majątkowe o znacznej wartości w drodze darowizny, co w świetle logiki i zasad doświadczenia życiowego przemawia za istnieniem takiego bliskiego stosunku. Powyższe rozumienie pojęcia „osoby będącej w bliskim z dłużnikiem stosunku” znajduje potwierdzenie w judykaturze. Sąd Apelacyjny podzielił zapatrywanie wynikające z treści wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2013 r., IV CSK 452/12, że w art. 527 § 3 KC nie zostało bliżej dookreślone pojęcie „stosunek bliskości”, które w przepisach prawa cywilnego funkcjonuje w dwojakim znaczeniu: jako równoważne określeniu „osoba bliska” - i wtedy nacisk kładzie się na występujące pomiędzy danymi podmiotami więzi rodzinne lub do rodzinnych zbliżone - oraz w znaczeniu szerszym, obejmującym także bliskość niewynikającą ze stosunków rodzinnych czy quasi-rodzinnych. W obrębie drugiego, szerszego pojmowania „stosunku bliskości” mieszczą się także relacje o charakterze majątkowym związane z prowadzeniem wspólnych interesów. Chodzi o takie relacje, z którymi związana jest wiedza o sytuacji majątkowej innego podmiotu. Relacje pomiędzy dłużnikiem a komplementariuszem spółki jawnej mogą stanowić uzasadnioną przyczynę zastosowania domniemania wynikającego z art. 527 § 3 KC. (L., www.sn.pl, Numer (...)). Stosunek bliskości z reguły wynika z powiązań rodzinnych tj. pokrewieństwa, małżeństwa czy powinowactwa. Stosunek bliskości może wynikać również z narzeczeństwa, konkubinatu, czy przyjaźni lub wdzięczności, a także w razie wspólności interesów osobistych lub majątkowych. W zakres stosunku bliskości wchodzi zatem różnego rodzaju relacje, które cechuje wyższy stopień zażyłości niż w przypadku przeciętnej znajomości. Powiązania rodzinne z samej swojej istoty zwykle rodzą bliższe relacje. Uznanie, że mimo istnienia formalnych więzów rodzinnych stosunek bliskości nie zachodzi, możliwe jest wyłącznie wówczas, gdy krewni lub powinowaci nie utrzymują ze sobą żadnych kontaktów lub ich stosunki cechuje wrogość bądź obojętność (tak: Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 października 2013 r. I ACa 284/13; www.orzeczenia.ms.gov.pl, L.)

Jeśli chodzi o zarzut naruszenia art. 528 k.c. w stosunku do umowy częściowego podziału majątku dorobkowego z dnia 13 maja 2013 roku, to jego rozważanie wydaje się bezprzedmiotowym. Sąd Apelacyjny pragnie zauważyć, że Sąd I instancji prawidłowo przyjął, że w stosunku do tej umowy spełnione zostały przesłanki z art. 527 k.c. a w szczególności przesłanka uzyskania korzyści majątkowej przez pozwaną jako osobę bliską dłużnika w rozumieniu §3 tego artykułu, co było przedmiotem rozważań powyżej. W tej sytuacji brak konieczności w stosunku do tej umowy rozważania jej „bezpłatności”. Dla porządku należy jednak stwierdzić, że Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego co do możliwości wystąpienia o uznanie za bezskuteczną także umowy z dnia 13 maja 2013

roku, a to w konsekwencji przyjęcia prezentowanego w judykaturze poglądu co do możliwości zaskarżenia czynności związanych z podziałem majątku, czy działem spadku. Należy zaznaczyć, że czynności prawne, których dotyczą przepisy o skardze pauliańskiej, są odpłatne albo nieodpłatne, nie ma odrębnej regulacji dla częściowo odpłatnych. Do czynności prawnych nieodpłatnych należy zaliczyć te o świadczeniach nieekwiwalentnych, a tego rodzaju charakter miały świadczenia wynikające z umowy z dnia 13 maja 2013 roku o częściowy podział majątku. Zgodzić się należy natomiast należy z argumentacją Sądu I instancji że w związku z tym, iż przedmiotem tej czynności są pieniądze jako rzeczy zamienne, które ulegają zmieszaniu z innymi tego samego rodzaju składnikami majątku osoby trzeciej, nie jest możliwe przewidziane w art. 532 k.c. dochodzenie w drodze egzekucji zaspokojenia z oznaczonych przedmiotów, które w następstwie czynności dłużnika wyszły z jego majątku. Jednakże w kontekście powyższych rozważań zasadnym było odwołanie się do poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 25 października 2012 r., sygn. akt I CSK 139/12. W uzasadnieniu do tego wyroku wskazano, że „... trudności w stosowaniu art. 532 k.c. w przypadkach, w których przedmiotem czynności dłużnika są pieniądze lub inne rzeczy zamienne, nie uzasadniają formułowanego przez pozwanego wniosku o niedopuszczalności wystąpienia w tych przypadkach z akcją pauliańską (...) Należy mianowicie przyjąć, zgodnie z postulatami wysuwanymi w doktrynie, że w tych przypadkach wierzyciel jest uprawniony do prowadzenia w następstwie wyroku pauliańskiego egzekucji z całego majątku osoby trzeciej”. Podsumowując, uprawnionym było wystąpienie przez powoda o uznanie za bezskuteczną także umowy o częściowy podział majątku z dnia 13 maja 2013r. i nie stanowiła ku temu przeszkody okoliczność, że jej przedmiotem były środki pieniężne.

Bezzasadnym w ocenie Sądu Apelacyjnego okazał się także zarzut naruszenia art.534 k.c.. poprzez niezastosowanie w odniesieniu do wierzytelności za grudzień 2006r.

Apelujący wskazali na konieczność, w ich ocenie, precyzyjnego kwotowego określenia wierzytelności, których ochronie ma służyć wyrok Sądu uwzględniający skargę paulińską. Podzielając w tym zakresie argumentację Sądu I instancji, należy stwierdzić, że z przepisów nie wynika tego rodzaju wymóg w stosunku do wierzytelności, które zostały stwierdzone tytułem egzekucyjnym, orzeczeniem lub decyzją. Wystarczy ich powołanie w wyroku, bowiem wysokość wierzytelności została w nich dokładnie określona. Powód w niniejszej sprawie powoływał się na wierzytelności stwierdzone administracyjnymi tytułami wykonawczymi, określając jednak dodatkowo, że wnosi o ochronę należności pieniężnych z tytułu podatku akcyzowego za miesiące od stycznia 2006r. do grudnia 2006r. z odsetkami i kosztami egzekucyjnymi. Należy wskazać, że należności te powstały z mocy prawa. Zatem tytuły wykonawcze stanowią jedynie dowód na stwierdzenie tych należności. W tej sytuacji, wbrew zarzutowi apelujących, wskazanie przez powoda nowego tytułu w miejsce uchylonego, ale stanowiącego nadal dowód na istnienie tej samej wierzytelności z tytułu podatku akcyzowego za grudzień 2006r., nie oznacza wystąpienia z nowym roszczeniem w zakresie skargi pauliańskiej. Podstawa faktyczna została określona przez stronę powodową w pozwie z dnia 7 stycznia 2015 roku. Wniesiono o uznanie wskazanych czynności za bezskuteczne w celu umożliwienia zaspokojenia wierzytelności pieniężnych przysługujących organom celnym wobec P. K. (2) z tytułu podatku akcyzowego między innymi za miesiąc grudzień. Zatem zgodzić się należy z Sądem I instancji, że z tą chwilą doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia przewidzianego w art. 534 k.c. w stosunku do należności za grudzień 2006r..

Reasumując, zarzuty pozwanych okazały się bezzasadne, co skutkowało oddaleniem apelacji przez Sąd Apelacyjny na podstawie art.385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art.98§1 k.p.c. w zw. z art.99 k.p.c., przy czym stanowią one wynagrodzenie pełnomocnika strony powodowej ustalone na podstawie § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z §2 ust.1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800).